

HET LYNDENBLAD
nummer 18 maart 2006

UITGAVE VAN DE VAN LYNDENSTICHTING

BESTUUR

- Dra. E.M.A. barones van Voerst van Lynden, voorzitter (Illy)
- A.F. baron van Lijnden, secretaris-penningmeester (Lex)
- A.A.F.C. graaf van Lynden van Sandenburg, lid (Alexander)
- Mr. J.S.H. baron van Lynden, lid (Jaspar)
- Mr. C.J.H. baron van Lynden, lid (Carel)
- Drs. J.G.L. baron van Lynden, lid (Ludolph)

Adres van de Stichting:

Laan v.d. Verenigde Naties 62, 2314 GG Leiden, email: lijndlei@casema.nl

Familieberichten en adreswijzigingen te sturen aan:

drs. J.G.L. baron van Lynden, Rozenhaag 36, 3831 CB Leusden, email: j.vanlynden@freeler.nl

Grafische vormgeving voor Studio Deunk, Amsterdam

INHOUD

Van het bestuur

Financieel overzicht 2005

Willem Frans Godard baron van Lynden tot Hemmen

Wolter van Lynden Down Under

Uit de Lyndenkast

Familieberichten en Adreslijst

VAN HET BESTUUR

Het Lyndenblad

In het verschijnen van het Lyndenblad aan het einde van het lopende jaar is opnieuw de klad gekomen, maar dat is niet erg want nu is het een lenteblaadje geworden. Hierin komt een jonge Lynden aan het woord. Wolter, oudste zoon van ons bestuurslid Carel, berichtte ons over zijn belevenissen in Australië. Ik vind het zo'n aardig initiatief dat ik hoop dat het meer Lyndens van zijn generatie inspireert om pen of pc ter hand te nemen voor de stichting.

Ook met de tweede bijdrage zijn we verheugd. Dit betreft een herpublicatie van een artikel dat in 2000 verscheen in het Biografisch Woordenboek Gelderland over onze voorvader Willem Frans Godard van Lynden tot Hemmen, die een belangrijke rol heeft gespeeld in zowel de vaderlandse als de Gelderse geschiedenis. Dankzij de medewerking van de auteur, Dr. A.J.C.M. Gabriëls, de redactie van het BWG en Uitgeverij Verloren BV kan de familie hier nu ook kennis van nemen.

Tenslotte leek het ons een aardig idee om het Lyndenblad zo nu en dan te verluchten met foto's van specifieke gebruiks- of siervoorwerpen uit vroeger tijden die ons doorgegeven zijn. Ik begin de serie met een foto van een damasten servet uit de linnenkast van een ongetrouwd gestorven Lyndenvrouw. Wie volgt?

Deelpublicatie

In het vorige nummer kondigden wij aan dat we, na het afblazen van het boek-project, ons zouden gaan richten op deelpublicaties in een historisch tijdschrift. Dit gaat nu gebeuren.

Met geldelijke steun van de Ridderschap van Gelderland en de Stichting Fonds A.H. Martens van Sevenhoven hebben we Dr. C.J. Kuiken, mede-auteur van een van de hoofdstukken uit het boek, opdracht kunnen geven tot het schrijven van een artikel over de zoon van bovengenoemde Willem Frans Godard, te weten mr. Frans Godard baron van Lynden die leefde van 1761-1845. Als alles loopt zoals we hopen, zal het artikel verschijnen in Virtus nr 12, Jaarboek voor Adelsgeschiedenis.

Reünie

Ter versterking van de banden zullen we in het najaar van 2006 weer een familie reünie organiseren. De setting is even riant als de vorige keer (alweer 3 jaar geleden!) want Sonja en Willem van Lynden zullen ons op Keppel ontvangen. We denken aan een van de zaterdag 30 sept. of 7 okt. en sturen vóór de zomer uitnodigingen met alle gegevens rond. We hopen dat jullie in grote getale zullen komen.

E.M.A. VAN VOERST VAN LYNDEN (ILLY)

FINANCIEEL OVERZICHT 2005
(in Euro's)

	inkomsten	uitgaven
Bankkosten		126,95
Ontvangen rente	148,01	
Lyndenblad 17 (minder dan begroot)	103,22	
Lyndenblad 18 (begroot)		450,00
Stichtingenregister		21,84
Bijdragen	865,38	
	-----	-----
Overschot	1.161,61	593,45
		523,16
	-----	-----
	1.116,61	1.116,61
Kapitaal per 19 januari 2005	6.378,56	
Overschot	523,16	
Koersstijging Rorento	162,95	
(beurswaarde 27.01.06: 4.051,88)	-----	
Kapitaal per 29 januari 2006	7.064,67	

Het aantal bijdragenden daalde fors: van 30 naar 21. Ook het bijdrage-niveau klapte in, n.l. van € 1.268 naar € 865,38. Net als verleden jaar is de (krappe) meerderheid van de bijdragenden vrouw (dus geboren van Lynden).

U heeft kennelijk de conclusie getrokken dat, nu er geen boek komt en “slechts” deelpublicaties, de stichting geen vet meer hoeft aan te zetten.

Deze gedachte is begrijpelijk maar toch niet juist. Weliswaar zijn we er in geslaagd voor de komende publicatie grotendeels externe financiering te krijgen, maar niemand verwacht dat dit in de toekomst ook het geval zal zijn. Nu kunt U denken: dan komen ze tegen die tijd maar met een bedelbrief. De lauwe respons op onze eerdere actie doet onze voorkeur echter uitgaan naar het inzetten van ons vermogentje dat zich geleidelijk over de jaren steeds weer moet vormen uit (geringe) jaarlijkse overschotten.

Bovendien is het tot stand doen komen van publicaties niet onze enige doelstelling. We zijn ook bezig te onderzoeken hoe we de diverse familiearchieven kunnen laten inventariseren. Enkele jaren geleden hebben we laten uitzoeken waar bescheiden over de familie bewaard worden. Grotendeels zijn deze stukken niet beschreven. Dat zou wel moeten gebeuren. Hiervoor hebben de archieven nauwelijks geld beschikbaar. Dus zullen we dat zelf moeten financieren.

Uw bijdragen blijven dus zeer noodzakelijk.

Nolens volens zijn we van bank veranderd. De Deutsche Bank heeft namelijk haar private banking activiteiten verkocht aan Theodoor Gilissen. Op zichzelf is hier niets op tegen. Alleen hebben we nu een ander bankgironummer, nl. 21.19.61.183. Dit jaar kunnen we onze oude acceptgiro's nog gebruiken: het geld wordt automatisch doorgeboekt. Wees alstublieft wel alert, als u ten onrechte het geld weer terugkrijgt.

Evenals vroeger zijn de bijgevoegde acceptgiro's (uit kostenoverwegingen) nog niet van Uw naam en rekeningnummer voorzien. Wees zo vriendelijk dit zelf in te vullen als U iets wilt overmaken.

A.F. VAN LIJNDEN (LEX)

WILLEM FRANS GODARD BARON VAN LYNDEN TOT HEMMEN, 1729-1787, ADELLEIK REGENT EN STADHOUDERLIJK RAADSMAN

Geboren 11 oktober 1729 te Utrecht en overleden op 15 juni 1787 te IJsselmonde.

Zoon van mr. Frans Godard baron van Lynden van Hemmen (1702-1786), lid van de ridderschap en later burggraaf van het Rijk van Nijmegen, en van Constantia Isabelle van der Muelen (1703-1745). Gehuwd op 30 oktober 1755 te Rotterdam met Anna Wilhelmina gravin van Hogendorp (1735-1779). Uit dit huwelijk werden veertien kinderen geboren.

Willem van Lynden was een telg uit een oud en aanzienlijk geslacht dat in de 18de eeuw tot de machtigste adelsfamilies van Gelderland moest worden gerekend. De Van Lyndens kwamen uit het kwartier van Nijmegen, waar zij te Hemmen in de Over-Betuwe hun gelijknamige stamslot hadden. Willem was de oudste zoon van de elf kinderen van Frans Godard van Lynden, de dertiende vrijheer van Hemmen en lid van de kwartiersridderschap. Willems moeder behoorde tot het regentenpatriciaat van Utrecht, de stad waar ze verbleef toen haar zoon in 1729 ter wereld kwam.

Vader Frans Godard van Lynden stond in de gunst bij het stadhouderlijke hof, en toen in 1754 het belangrijkste ambt in het kwartier, het burggraafschap van Nijmegen, vrijkwam, werd dit door Oranje aan hem toebedeeld. In deze functie kon hij niet alleen de politieke gang van zaken in het kwartier naar zijn hand zetten, maar ook op de Gelderse Landdag zijn invloed doen gelden. Voor het hof in Den Haag leek de burggraaf dan ook de aangewezen persoon om als vertrouweling ter plaatse op te treden. Als zodanig, als een van de 'luitenant-stadhouders' in Gelderland, was het zijn officieuze taak het hof op de hoogte te houden van de gebeurtenissen en verhoudingen in zijn kwartier en gewest en om de politieke besluitvorming op de door Oranje gewenste wijze te laten verlopen. De ambtenbegeving aan de regenten, waarover hij de stadhouder adviseerde, vormde daarbij een essentieel machtsmiddel.

Ook de oudste zoon van Frans Godard van Lynden kreeg zijn deel van de stadhouderlijke gunstbewijzen. Van 1750 tot 1768 mocht hij aan het hof een van de drie posten van kamerjonker bezetten op een door Gelderland betaald traktement. Zodoende verbleef Willem van Lynden al op jonge leeftijd in Den Haag. Hij ontmoette er zijn echtgenote, een rijke wees en dochter van een geadeld Rotterdams vroedschapslid, met wie hij op zesentwintigjarige leeftijd trouwde. Tussen 1758 en 1779 – het jaar waarin zijn vrouw in het kraambed stierf – zouden er uit dit huwelijk zes zoons en acht dochters worden geboren, van wie twee zoons en een dochter jong overleden.

Toen Willem van Lynden in 1751 tot de ridderschap van het kwartier van Nijmegen werd toegelaten, opende zich voor hem een regentencarrière in de ambten en colleges op gewestelijk en nationaal niveau. Al in 1753 werd hij namens Gelderland voor drie jaar lid van de Generaliteits-Rekenkamer in Den Haag, een functie die hij dus goed kon combineren met zijn betrekking ten paleize. Om dezelfde praktische reden zal hij in 1757 door het hof tot Gelders afgevaardigde in de Staten-Generaal zijn benoemd. Hier zou hij dertig jaar lang, tot aan zijn dood, zitting hebben. Voor Van Lynden was dit geen ambt dat hij slechts omwille van het aanzien en de inkomsten bekleedde. Integendeel, allengs ontpopte de Gelderse edelman zich als een bijzonder actieve en in velerlei zaken deskundige afgevaardigde, wiens invloed – ook op grond van zijn rang als eerste gedeputeerde van het eerst stemmende gewest – ter Generaliteitsvergadering en daarbuiten snel groeide.

Vanuit Den Haag kon Willem van Lynden tevens zijn vader in Nijmegen in diens rol van luitenant-stadhouder van dienst zijn door hem op de hoogte te houden van wat er in het machtscentrum van de Republiek voorviel. Vanaf de jaren '70 werd ook in deze hoedanigheid zijn invloed groter, omdat Frans Godard van Lynden keer op keer als 'directeur' ter plaatse in gebreke bleef. Het onderhouden van het geregelde contact met de stadhouder en het behartigen van de algemeen Gelderse belangen kwamen zodoende in handen van zijn oudste zoon. Pogingen van het hof om Willem van Lynden deze werkzaamheden op officiële wijze te laten verrichten door een aanstelling als adjunct-burggraaf, liepen zowel in 1772 als in 1784 op niets uit.

Met Willem V, stadhouder sinds 1766, en met diens echtgenote, prinses Wilhelmina van Pruisen, stond Willem van Lynden op zeer goede voet. De Prins kende de Geldersman vanaf zijn vroege jeugd en waardeerde hem als “een arbeydszaam, braaf, kundig en religieusch mensch”. Vanwege zijn altijd kalme, beheerste optreden – volgens een tijdgenoot was hij “de stilswijgentheyd selve” – en zijn behoedzame, naar concessie en compromis neigende standpunten hechte Willem V zeer aan zijn oordeel. Op den duur ondernam hij letterlijk niets zonder eerst Van Lyndens advies te hebben ingewonnen. Zeer verdienstelijk maakte de Gelderse gedeputeerde zich in de ogen van de Prins door in de jaren '70, tijdens de moeizame onderhandelingen over de uitbreiding van leger en vloot, bemiddelingsvoorstellen op te stellen, die namens Oranje bij de Staten-Generaal werden ingediend.

Voor zijn inspanningen werd Van Lynden door Willem V vorstelijk beloond. Sinds 1767 al extraordinaris raadsheer in het Hof van Gelderland, mocht hij dit ambt in 1776 inwisselen voor het felbegeerde, want uiterst lucratieve ambt van landrentmeester-generaal van Gelderland. Hetzelfde gebeurde met het baljuwschap van Axel, Terneuzen en Biervliet, dat hij sinds 1762 bekleedde en in 1780 door toedoen van de Prins kon inruilen voor de meest winstgevende sinecure in de Generaliteitslanden, namelijk het schoutambt van de stad en Meijerij van 's-Hertogenbosch. Van Lyndens houding was bij deze ambtenverwerving overigens allesbehalve passief. Fijntjes herinnerde hij er zijn weldoener aan dat hij de vader was van een grote kinderschaar. Die kinderen profiteerden dan ook mee. De raadszetel in de stemhebbende stad Zaltbommel, die Van Lynden sinds 1775 bezette, mocht hij in 1782 overdragen op zijn oudste zoon, terwijl er voor andere zoons en dochters aanstellingen waren als kamerjonker en hofdame, alsmede officiersrangen in het prestigieuze Haagse regiment Gardes du Corps.

Toen in de patriottentijd de oppositie tegen het stadhouderlijk beleid toenam en de politieke standpunten zich verhardden, werd de invloed van Willem van Lynden als vertrouweling van Willem V nog groter. Spottend noemde men hem ‘de eerste minister die alles dirigeert’. Dat was te veel eer, want daarvoor bezat hij onvoldoende doorzettingsvermogen en visie. Maar door zijn naar onpartijdigheid zwemende integriteit en zijn toegevinggezinde ‘moderaatheid’ had hij ontegenzeggelijk een heilzame invloed. Hij werd er door zowel prinsgezinden als patriotten om gerespecteerd. De achting van de laatstgenoemden dreigde hij evenwel in 1783 te verspelen, toen Willem V – naar verluidt om deze raadsman zoveel mogelijk in zijn nabijheid te hebben – hem tot gouverneur van zijn twee zoontjes en tot president van de Nassause Domeinraad benoemde. In de patriotse pers stak hierover een storm van verontwaardiging op, niet alleen vanwege Van Lyndens zo langzamerhand absurde ambtenaccumulatie, maar ook omdat hij in deze hoffuncties als regent – dat wil zeggen als ‘heer’ – de stadhouder moest dienen, terwijl deze formeel de ‘dienaar’ van de regenten was. Van Lynden zelf was overigens weinig gelukkig met de situatie en klaagde “dat hij thans soo beset was, dat hij nauwelijks meerder in sijn eyge huys konde zijn, des dat hij dikwerf verlangde van alles af te wesen en sig op sijne buijtengoederen te kunnen retireren”. De last van zoveel verantwoordelijkheden leidde in 1783 tot een beroerte, waarvan hij grotendeels herstelde.

Die verantwoordelijkheden werden er niet minder op toen in februari 1786 Frans Godard van Lynden overleed. Zijn zoon Willem kon hem nu opvolgen, niet alleen als veertiende vrijheer van Hemmen, maar ook – ten lange leste – als burggraaf van het Rijk van Nijmegen. Zijn aanwezigheid in Gelderland was hierdoor nog vaker gewenst, niet alleen om de Landdag te leiden, maar ook omdat de stadhouder en zijn gezin vanaf november 1785, ver weg van de radicale Hollandse patriotten, in vrijwillige ballingschap in Gelderland verbleven. Sinds november 1786 trad Van Lynden zelfs persoonlijk als gastheer op door het vorstelijke gezelschap op het Valkhof, zijn Nijmeegse ambtswoning als burggraaf, een onderkomen te bieden.

Op 13 juni 1787 vertrok Willem van Lynden, zoals zo vaak, vanuit Den Haag, waar hij de vergaderingen van de Staten-Generaal had bijgewoond, via Rotterdam naar Nijmegen. Toen hij echter bij IJsselmonde de Maas wilde oversteken, werd hij bij het betreden van het veer opnieuw door een beroerte getroffen. Overgebracht naar een nabijgelegen buitenplaats overleed hij daar twee dagen later. Groot was de verslagenheid over zijn onverwachte dood, niet in de laatste plaats bij Willem V. “Ik verlieze in hem een getrouw vrient en de Provintie verliest een braaf en kundig Regent. Dit verlies kon

nimmer erger vallen dan nu”, schreef de Prins in een condoleancebrief. En inderdaad, door het overlijden van Van Lynden verdween een belangrijke matigende factor aan het stadhouderlijk hof. Er is dan ook wel beweerd dat de Gelderse edelman door zijn behoedzame adviezen wellicht tot dan toe de tocht van Wilhelmina van Pruisen naar Den Haag had weten te voorkomen. Hoe het ook zij, nog geen twee weken na zijn dood werd de Prinses door patriotse vrijkorporisten aangehouden bij de Goejanverwellesluis.

A.J.C.M. GABRIËLS

In: Biografisch Woordenboek Gelderland. Bekende en onbekende mannen en vrouwen uit de Gelderse geschiedenis. Deel 2. Onder redactie van dr. J.A.E. Kuys e.a., Hilversum, Uitgeverij Verloren, 2000, blz. 66-68.

Literatuur

- A.J.C.M. Gabriëls, De heren als dienaren en de dienaar als heer. Het stadhouderlijk stelsel in de tweede helft van de achttiende eeuw, 's-Gravenhage 1990
- Gedenkschriften van Gijsbert Jan van Hardenbroek, 1747-1788, F.J.L. Krämer en A.J. van der Meulen (eds.), Amsterdam 1901-1918, 6 delen, Werken uitgegeven door het Historisch Genootschap, derde serie 14, 17, 24, 36, 39, 40
- E.B.F.F. Wittert van Hoogland, ‘De afstammelingen van Dirk I, Heer van Lienden’, in Genealogische en Heraldische Bladen 10 (1915), 346-349

Bronnen

- Correspondentie tussen W.F.G. van Lynden tot Hemmen en Willem V (1773-1787) in het Koninklijk Huisarchief in Den Haag.

WOLTER DOWN UNDER

Wolter van Lynden (18 jaar) reist sinds september 2005 door Australië. Na drie maanden een ‘nette’ baan te hebben gehad op het Nederlands Consulaat in Sydney is hij nu, tussen de banen door, op zoek naar krokodillen, kangoeroes en mensenetende vogels. Zijn prioriteiten zijn: avontuur, uitdaging en een baantje vinden. In die volgorde.

Na bijna vier maanden in Sydney gewoond en gewerkt te hebben, was het tijd om te vertrekken, meer van het land te zien. Samen met een vriend van mij, Willem, vloog ik naar de meest noordelijk gelegen grote stad aan de East Coast, Cairns. In deze stad, die bekend staat om zijn uitgaansleven en hoge prijzen, bleken we niet op de beste plek te zijn een auto te kopen, laat staan een baantje te vinden. Enkele dagen feesten later slaagden we erin om aan de slag te kunnen als bananenplukkers in Innisfail, slechts honderd kilometer zuidelijker. Vol goede moed reisden we af; we zouden tussen de 500 en 1500 dollar per week verdienen. Met is ons achterhoofd een nogal idyllische voorstelling – wij de hele dag buiten tussen de bananenplanten, af en toe iets sjouwend - dachten we het ideale baantje gevonden te hebben. How we turned out to be wrong. Al snel kwamen we erachter een fout gemaakt te hebben, een grote fout; Willem en ik hadden allebei de pech de taak "humper" toebedeeld te krijgen, hetgeen inhield dat wij de bananen van de bomen naar een in de buurt geparkeerde truck moesten dragen. Klinkt simpel, maar in beschouwing nemend dat deze bananen tussen de 50 en 100 kilo wegen en dat ze verpakt zitten in plastic zakken, vol met spinnen, ratten, slangen en zelfs vleermuizen, was dit niet alleen zwaar maar ook gevaarlijk werk.

Na drie weken “Innisfail” besloten we, samen met twee “pommies” (P.O.M = prisoner of motherland, lees: Engelsen), nogmaals een weekend naar Cairns te gaan in de hoop onze Innisfail-ervaring zo snel mogelijk te verdringen. Twee dagen en een paar onvergetelijk hilarische incidenten later bevonden Willem en ik ons op de bus naar Mission Beach, bekend vanwege zijn mooie strand (en saaiheid, bleek later). Ons hostel daar, "The Treehouse" (the name says it all), bevond zich midden in het regenwoud, hetgeen 's avonds toch wel erg mooi is onder een hemel gevuld met sterren en op de achtergrond de geluiden uit het woud. Na een vergeefse zoektocht naar Cassowaries (Casuarissen),- de op twee na grootste vogels ter wereld, bekend om hun agressieve gedrag en kracht om een mens daadwerkelijk te doden, namen wij wederom de bus in zuidelijke richting, naar Townsville. Na een kort verblijf in Townsville voeren wij naar Magnetic Island. Aldaar troffen wij enkele Canadezen, met wie we voor een dag een “Moke” huurden, een klein jeepje waarmee wij het eiland onveilig maakten. Ook ging ik hier voor het eerst vissen (met groot succes; twee vissen!).

Na vier dagen Magnetic Island belandden we wederom in Townsville, met een van de twee Canadezen die nu met ons meereist. De volgende dag “Greyhound-den” we naar Airlie Beach, bij de Whitsundays, een eilandengroep in het mooiste gedeelte van The Great Barrier Reef. Van hieruit plannen we een dezer dagen een Sailing Experience te doen, enkele dagen zeilen en duiken op een van de mooiste riffen ter wereld.

Nog even een tip: Helemaal alleen aan de andere kant van de wereld voor jezelf zorgen is eigenlijk iets wat elke schoolverlater eens mee zou moeten maken. Ik heb in één week Sydney meer geleerd dan in een jaar in Nederland. De eerste weken zijn moeilijk, maar je krijgt al snel vrienden, want iedereen zit in hetzelfde schuitje.

WOLTER VAN LYNDEN

UIT DE LYNDENKAST

[illustratie]

Servet (110 x 84 cm) behorend tot de uitzet van Wilhelmina Henriëtte van Lynden tot Oldenaller. (1801-1882). Van haar en haar twee jaar jongere zuster Maria Catharina, (1803-1892), zijn de tafellakens en de bijbehorende servetten in ons bezit.

Zij waren de 9de en 10de dochter van Samuel, baron van Lynden tot Oldenaller en Dorothea Jacoba Vijgh. en trouwden geen van beiden, een feit waaraan wij te danken hebben dat dit tafellinnen in praktisch ongebruikte staat in de familie is gebleven.

Van de 11 kinderen van dit echtpaar heeft trouwens alleen de jongste zoon, Lubbert Jan Aland, voor nageslacht gezorgd. Via hem is zijn de tafellakens en de servetten bij mijn ouders terecht gekomen.

ILLY VAN VOERST VAN LYNDEN

FAMILIEBERICHTEN

Overleden:

Tak Sandenburg:

Ludo F.A.E. baron van Lynden (18c) op 9 oktober 2005